

# Program ochrony zachowawczego stada koni

Krystyna Chmiel



Krystyna Chmiel. Fot. Alexandra Dietl.

Program ochrony zachowawczego stada koni „Pure Polish Classic” w obrębie populacji zarodowych koni czystej krwi arabskiej w stadninach państwowych.

Polska hodowla koni czystej krwi arabskiej prowadzona w 3 stadninach umownie nazywanych państwowymi – Białka, Janów Podlaski i Michałów – zatracza obecnie charakter, któremu zawdzięczała ugruntowaną od 200 lat swoją wysoką pozycję na rynkach światowych. Klacze o obustronnie polskich rodowodach – tj. ze strony ojca należące do jednego z 7 ugruntowanych w polskiej hodowli rodów męskich: **Bairactar or.ar.**, **Ibrahim or.ar.**, **Ilderim or.ar.**, **Krzyżyk or.ar.**, **Kuhailan Haifi or.ar.**, **Kuhailan Afas or.ar.**, **Koheilan Adjuze or.ar.**; , a ze strony matki do 15 rodzin żeńskich: **Gazella or.ar.**, **Mlecha or.ar.**, **Sahara or.ar.**, **Scherife or.ar.**, **Cherifa or.ar.**, **Selma or.ar.**, **Rodania or.ar.**, **Semrie or.ar.**, **Adjuze or.ar.**, **Bent-El-Arab or.ar.**, **Milordka**, **Wołoszka**, **Ukrainka**, **Szamrajówka** i **Szweykowska** – stanowią w stadzie matek mniejszość, a coraz bardziej nasila się przekrzyżowanie stada ogierami z rodów **Saklawi I or.ar.** i **Mirage or.ar.**, co potęguje dzierzawa zagranicznych ogierów i krycie nimi dużych grup klaczy.

Wśród hodowców koni czystej krwi arabskiej na świecie istnieje wiele definicji „Pure Polish”, niektóre bardzo rygorystyczne. Z drugiej strony zarząd PZHKA preferował „kompromisową” definicję dopuszczającą jako „Pure Polish” potomstwo ogierów z rodu Saklawi I, jeżeli urodziły się w polskiej hodowli. Wdrożenie takiej definicji nie zahamowałoby „zalewu” polskiej hodowli obcą krwią ani wygasania polskich rodów. Dla celów niniejszego zestawienia posłużono się uproszczoną definicją przyjętą podczas XXXII Wiosennego Młodzieżowego Pokazu Koni Czystej Krwi Arabskiej w Białce, 4-

5.06.2022 przy przyznawaniu nagród specjalnych. Zgodnie z tą definicją za konia Pure Polish Classic uważa się ogiera lub klacz przynależącego ze strony ojca do w/w 7 rodów męskich, a ze strony matki – do w/w 15 rodzin żeńskich.

Na podstawie danych pozyskanych z wiosennych lub jesiennych przeglądów hodowlanych na przełomie lat 2021/22 w SK Janów Podlaski, Białka i Michałów obliczono, że liczby bezwzględne i względne czynnych rozplodowo klaczy i ogierów spełniających wymogi definicji „Pure Polish Classic” wynoszą odpowiednio:

	J	B	M
Liczba ogierów PP dostępnych dla rozrodu	7	4	4
Liczba klaczy PP 3-letnich i starszych	22	12	35
Udział takich klaczy w stadzie podstawowym [%]	21,56	21,81	26,72

Dane te ulegają pewnym zmianom, tak np. w Białce sytuacja się zmieniła, odkąd kierownictwo stadniny objęła Hanna Sztuka, sprzyjająca utrzymaniu zachowawczego stada „Pure Polish”. W sezonie 2022 użyte w Białce zostały 4 ogiery PP. W Michałowie po sezonie rozplodowym 2022 można było stwierdzić, że 18,56% liczby urodzonych źrebiąt pochodziło po 4 ogierach PP. Z kolei Janów Podlaski ma o tyle korzystną sytuację, że w ofercie stadniny udostępnionych do krycia jest 7 ogierów spełniających wymogi. Jednak jedynie pojedyncze osobniki dopuszczane są do krycia klaczy stadninowych – najwyżej doprowadzane są do nich nieliczne klacze hodowli prywatnej, lub nawet wcale klaczy nie dostają. Ponieważ ogiery te są już w dość zaawansowanym wieku – coraz bardziej realna staje się szansa, że ich cenne geny zostaną zmarnowane, podczas gdy duże grupy klaczy (np. w sezonie 2021 68 klaczy zostało przeznaczonych pod zagranicznego ogiera Haash OSB, a tylko 5 (4,67%) pod 2 polskie ogiery – Ganges i Alert) ulegają przekrzyżowaniu. Taka praktyka może doprowadzić do tego, że w niedługim czasie w stadzie matek zabraknie klaczy spełniających wymogi Pure Polish Classic. Mimo obecności w stadninie 2 ogierów z rodu Ibrahima or.ar. (Alvaro i Salar) ród ten balansuje na krawędzi wygaśnięcia, gdyż oba wzmiankowane ogiery mają już po 22 lata.

Sytuacja taka prowadzi w prostej linii do zniszczenia wizerunku polskiego araba, który zawdzięczał wysoką światową renomę swojej odrębności i kultywacji rodów męskich i rodzin żeńskich o korzeniach sięgających do XIX wieku, ale od pokoleń użytkowanych w polskiej hodowli i dobrze w niej ugruntowanych. Aby zapobiec tak niekorzystnemu rozwojowi wydarzeń, proponuję następujące posunięcia hodowlane:

1. Zewidencjonowanie ogierów i klaczy spełniających wymogi Pure Polish Classic wpisanych do PASB, aktualnie w posiadaniu hodowców państwowych i prywatnych.
2. Wyznaczenie poziomu 25% jako nieprzekraczalnej dolnej granicy udziału klaczy PP w stadach matek stadnin państwowych.
3. Zobowiązanie do pokrywania tych klaczy wyłącznie ogierami PP, dopóki nie uzyska się od każdej przynajmniej 2 córek odpowiednich do hodowli.
4. Zakaz sprzedaży lub krycia tych klaczy ogierami z rodów innych niż wymienione 7 do momentu uzyskania od nich przynajmniej 2 córek po ojcach PP.
5. Obligatoryjne objęcie potomstwa tych klaczy próbami dzielności, o ile odzyskają one swój pierwotny charakter (współzawodnictwo tylko koni z polskiego programu hodowlanego, z wykluczeniem udziału potomstwa ogierów francuskich lub „pustynnych”, których czystość krwi jest kwestionowana. Lista takich ogierów zostanie opublikowana oddzielnie).
6. Wydzierżawienie z hodowli prywatnej ogierów reprezentujących ginące rody męskie, w celu pobrania i zamrożenia ich nasienia, co znacznie poszerzyłoby bazę „banku genów”, jaka powinna być rola stadnin państwowych.

A oto korzyści, jakie uzyskalibyśmy z wdrożenia w/w zaleceń:

1. Zwiększenie bioróżnorodności polskiego pogłowia koni czystej krwi arabskiej, podczas gdy obecne, wypierające przekrzyżowywanie przedstawicielami jednego rodu zwiększa spokrewnienie w obrębie tego pogłowia.
2. Zwiększenie różnorodności oferty sprzedażnej z nastawieniem na różne kategorie nabywców - obecność
3. koni „Pure Polish” w ofercie z zapewnieniem ich następstwa w stadzie zainteresowałoby purystów z grona hodowców amerykańskich, nie prowokując równocześnie zarzutów wyprzedawania tych koni.
4. Poszerzenie wachlarza możliwości użytkowania polskich koni arabskich o kierunki inne niż pokazowy.
5. Nawiązanie do tradycji czasów największej świetności polskiej hodowli.
6. Poprawa zdrowotności, jezdności i wartości użytkowej polskich koni arabskich, nie zaprzestając równocześnie produkcji towarowych krzyżówek do celów pokazowych.
7. Możliwość uzyskania przez zachowawcze stado arabów utrzymywanych w czystości typu „Pure Polish” statusu rasy rodzimej, co wiąże się z możliwością uzyskania dotacji.
8. Opcjonalnie - przy równoczesnym wprowadzeniu naturalnych metod hodowlanych, podobnych jak w rasie pełnej krwi angielskiej – możliwość uzyskania statusu hodowli „ekologicznej”.